

PRIMELE DATE ASUPRA CUIBĂRITULUI SFRINCIOCULUI MARE (*LANIUS EXCUBITOR* L.) ÎN OLTENIA ȘI MUNTENIA

MIRCEA MĂTIEȘ, VICTOR CIOCHIA

Cu referire la România, Ciochia (1956), Mătieș (1964, 1968), Cătuneanu (1965), Munteanu (1966) și Kovàts (1970) au precizat că aria de nidificare pentru *Lanius excubitor* L. ocupă mai ales zona deluroasă, pînă la 700—800 m altitudine*, limitrofă Carpaților. Nidificarea nu a fost stabilită, pînă în prezent, pentru Oltenia și Muntenia (Dombrowski, 1912; Cătuneanu, 1965; Mătieș, 1968).

Pe baza literaturii existente, a materialului comparativ indigen și străin (12 păsări din R. P. Polonă, 16 din U.R.S.S. ** pe care l-am avut la dispoziție, ca și a observațiilor proprii, susținem mai jos că *L. e.* (prin subspecia *L. e. e.** cuibărește atît în Oltenia cît și în Muntenia, de-a lungul Subprovinciei Subcarpatice (fig. 1).

METODA DE LUCRU

Păsările clocitoare și locurile lor de nidificare au fost identificate exclusiv în perioada de cuibărit și postnuptială — 1.V—31.VIII — prin adaptarea și utilizarea metodei traseelor (după Munteanu, 1968). Cu scopul de a se calcula densitatea perechilor clocitoare pentru fiecare km² s-a considerat că lățimea traseului, în care se pot identifica toate exemplarele, nu poate depăși 0,2—0,4 km (cîte 0,1—0,2 km de fiecare parte a observatorului).

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Datele asupra cuibăririi sfrînciocului mare în Oltenia și Muntenia au fost obținute, în anul 1953 și în intervalul 1969—1972, prin cercetarea mai multor fișii de teren cu lățimea cuprinsă între 0,2—3,4 km și cu

* Prescurtări : alt. = altitudine (a) ; Carp. Merid. (Făg.-Bcgi) = Ținutul Carpaților Meridionali, Districtul estic (Făgăraș-Bucegi) ; Col. M.M. = Colecția M. Mătieș ; dl. = deal (ul) ; expl. = exemplar (ul) ; jud. Ag. = județul Argeș ; juv. = pasăre tinăra ; L.e. = *Lanius excubitor* L. ; L.e.e. = *L.e. excubitor* L. ; L.e.h. = *L.e. homeyeri* Cab. ; l. = luncă (a) ; R. = rîu (l) ; s. = sat (ul) ; Subcarp. Ag. = Districtul Subcarpaților Argeșului.

** Unul dintre autori mulțumește și pe această cale dr. D. Munteanu, de la Stațiunea „Stejarul” — Pîngărați, care a înlesnit împrumutarea materialului din străinătate.

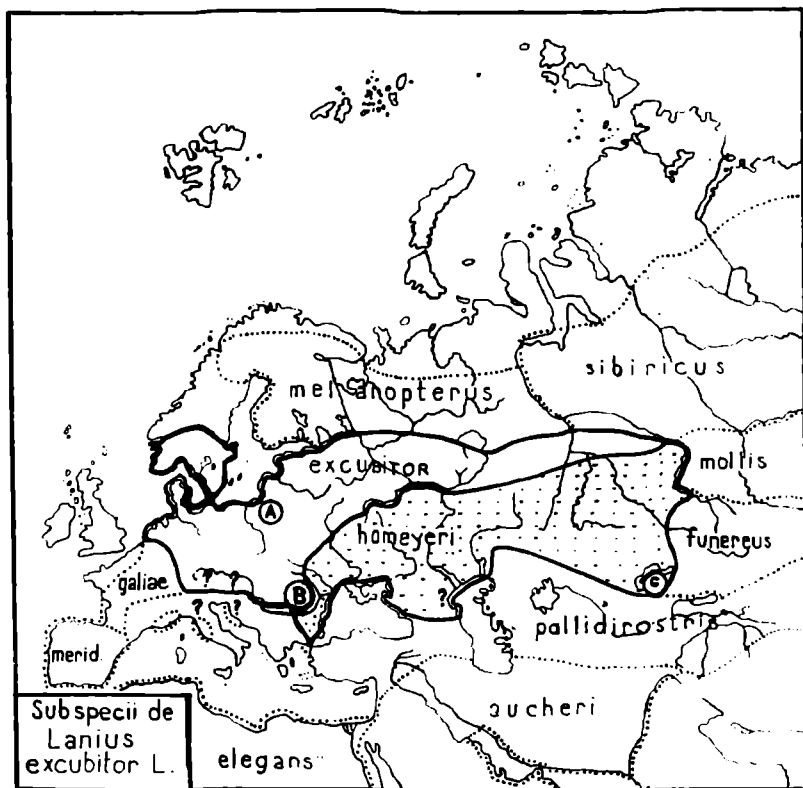

Fig. 1 — Răspândirea geografică a subspeciilor de *Lanius excubitor* L. în Europa, Asia de apus și în nordul Africii (cu modificările autorilor, după OLIVER, 1944; DEMENTIEV și col., 1954 etc.). Literele încercuite (A, B și C) reprezintă locul de proveniență pentru un număr de 3 exemplare, cercetate, ce sînt tratate în figura 4

lungimea totală de 1 200—1 300 km (fig. 2, partea punctată). Totalul locurilor de nidificare descoperite și cercetate periodic a fost de 10 ; în fiecare loc s-au identificat cel mult 1—2 perechi clocitoare. Redăm situația locurilor de nidificare descoperite (fig. 2, cifrele încercuite) :

1. Tismana, 340—400 m alt. — Subcarp. Jiului. În intervalul 3.VII—26.VII.1953 s-a observat o pereche în apropierea pîrului Tismana pe copacii din culturile de porumb și s-a colecționat un expl. juv. *, de 80—90 de zile.

2. Merișani (s. Brăteasca), l. Argeșului, 330—340 m alt. — Subcarp. Ag. La 17.VI.1970 s-a colecționat un expl. juv., de 45—50 de zile, ce staționa pe sîrme electrice, în partea stîngă a șoselei Pitești—C. Argeș (Col. M.M., inv. 238).

3. Merișani (s. Vîlcele), l. Argeșului, 340—355 m alt. — Subcarp. Ag. La 25.VI.1972 s-a identificat un exemplar pe sîrme electrice.

4. Mălureni, l. Vîlsanului, 350—370 m alt. — Subcarp. Ag. În 24.VI.1972 s-a identificat o pasăre ce staționa pe vîrfurile unui arbore, în apropiere de reședința comunei.

5. Băiculești (s. Zigoneni), l. Argeșului, 380—400 m alt. — Subcarp. Ag. La 2.V.1970 s-a identificat un cuib de L.e., pe un nuc, la 4 m

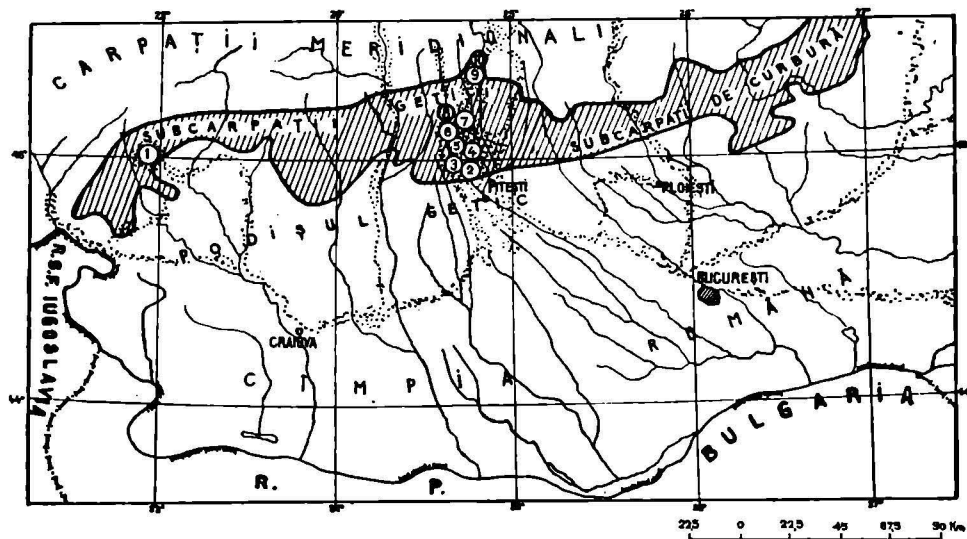

Fig. 2 — Situația nădificării sfrânciocului mare (*L.e.e.*) în Oltenia și Muntenia (original). Cifrele încercuite reprezintă nr. de ordine al locurilor de nădificare descoperite și tratate în text; spațiul punctat — fișile de teren cercetate; cu linii oblice — zona de nădificare probabilă

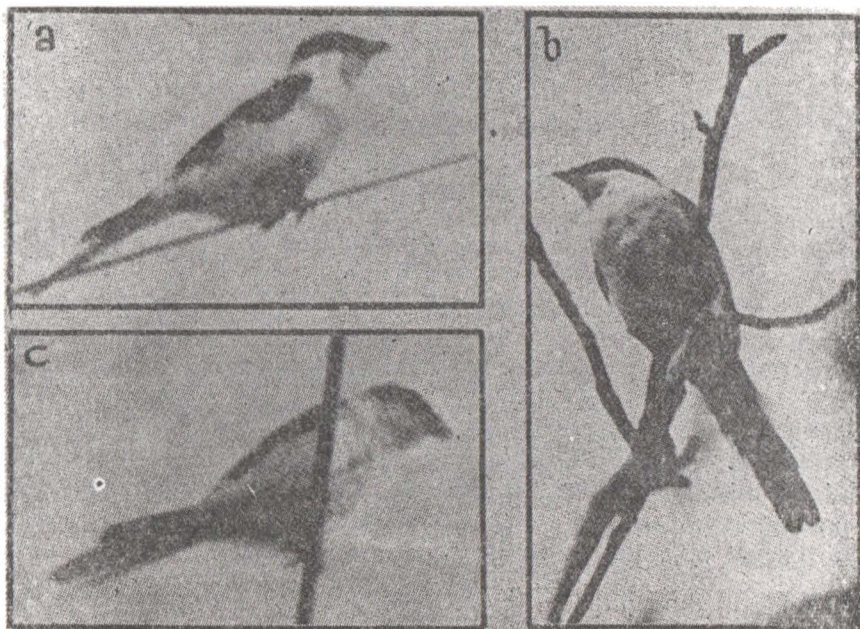

Fig. 3 — Cele 3 păsări adulte identificate și fotografiate cu ocazia traseului ornitologic parcurs în 2.VIII.1972, de la nord către sud, peste întreaga zonă de nădificare din Subcarp. Ag. (lungimea traseului = 45 km; lățimea = 0,4 km; suprafața = 18 km²; densitatea găsită = 0,08 perechi ciocitoare pentru fiecare km²; foto: M. Măties). a și b — cele două expl. de la Valea Iașului (locul de nădificare nr. 8); c — pasărea de la Băiculești (locul de nădificare nr. 5). La toate expl. pot fi observate rectrice schimbate recent, necrescute complet.)

înălțime, într-o zonă agricolă din l. Argeșului; conținutul: 4 pui de 4,5 cm lungime, 1 pui de 2 cm lungime și 1 ou alterat, de 19,9 mm și de 27,4 mm (Col. M.M., inv. 293). La 10.V.1970 s-a constatat că puii din cuib au fost distruși, însă păsările adulte nu au părăsit zona. În 15.VI.1970 s-a colecționat masculul adult, în același loc (Col. M.M., inv. 295).

La 17.VI.1970, dintr-o fineață situată la mai puțin de 500 m spre aval de primul cuib, s-a colecționat un expl. juv. de 45—50 de zile (Col. M.M., inv. 294). În același loc, la 2.VIII.1972, s-a observat o altă pasăre adultă (fig. 3 c).

6. *Curtea de Argeș, l. Argeșului, 400—440 m alt. — Subcarp. Ag.* În 18.VIII.1969, lângă gara C. Argeș, a fost identificată o pasăre singuratică.

7. *Mușătești, dl. Nuculețului, 580—620 m alt. — Subcarp. Ag.* În 25.VI.1972 s-a observat o pasăre pe sîrme electrice; la 2.VIII.1972, în același loc, s-a identificat și o pasăre tinăra, probabil din aceeași familie.

8. *Valea Iașului, dl. „La Troiță”, 580—610 m alt. — Subcarp. Ag.* În 2.VIII.1972 s-au identificat 2 păsări adulte, ce se aflau la o distanță de 200—300 m una de cealaltă (fig. 3, a și b).

9. *Brăduleț (s. Brădetu), dl. Groșilor, 850—900 m alt. — Carp. Merid. (Făg.-Bcgi.).* La 20.VII.1972 s-au identificat două expl. juv., la o distanță de 10—15 m unul de celălalt.

10. *Nucșoara (s. Slatina), l. R. Doamnei și pășunea model Bahna Rusului, 700—950 m alt., — Carp. Merid. (Făg.-Bcgi.).* Între 27—29.VI.1970 au fost observate două exemplare adulte în l. R. Doamnei și în zona pășunii model amintite. La 29.VI.1970 s-a colecționat expl. femel (Col. M.M., inv. 292) (fig. 4, B și B').

Fără intenția de a ne ocupa acum și de taxonomia acestei specii, ținem să menționăm că femela adultă colecționată la Nucșoara (fig. 1, B; fig. 4, B și B') — ca de altfel și celelalte expl. clocitoare provenite din jud. Argeș — are un penaj închis colorat, identic cu cel al exemplarelor provenite din *terra typica* pentru *L.e.* (fig. 1, A; fig. 4, A și A'); deosebirea acestui expl. față de *L.e.h.*, din Asia (fig. 1, C; fig. 4, C și C'), este evidentă.

Cunoscînd repartitia topografică a celor 9 locuri de nidificare identificate în jud. Argeș, cît și zonele cercetate în care subspecia nu a fost întilnită, putem considera că *L.e.e.* cuibărește exclusiv într-o fișie de teren de 40—50 km lățime, suprapusă peste Subcarp. Ag., cît și peste extremitatea joasă a Carp. Merid. (Făg.-Bcgi.). Făcînd analogie, și cunoscînd existența locului de nidificare nr. 1 (Subcarp. Jiului), putem afirma că zona probabilă de nidificare pentru *L.e.e.* se întinde în toată Oltenia și Muntenia, mai ales de-a lungul Subprovinciei Subcarpatice (fig. 2, spațiul marcat cu linii oblice).

CONCLUZII

Sfrînciocul mare (*Lanius excubitor* L.) cuibărește în R. S. România și la sud de Ținutul Carpaților Meridionali, de-a lungul Subprovinciei Subcarpatice a Olteniei și Munteniei, pe un teritoriu de 8 000—12 000 km². Cel mai coborît loc de nidificare cunoscut de aici este situat la 330—340 m alt. (Merșani, jud. Argeș), cel mai ridicat — la 700—950 m alt.

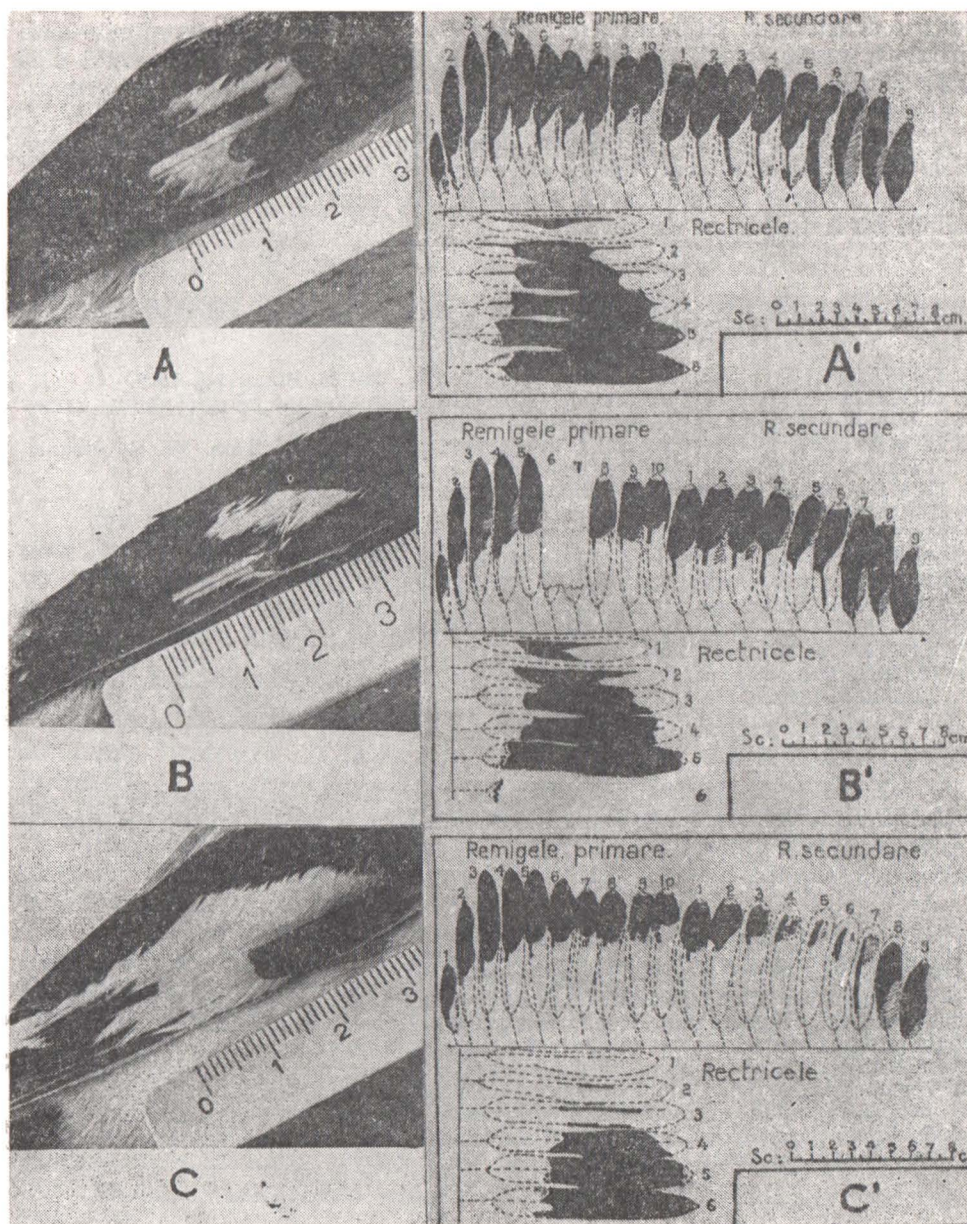

Fig. 4 — Repartizarea desenelor albe și negre pe aripa închisă (stînga), pe remige și pe rectrice (dreapta), pentru cele 3 expl. marcate în figura 1 (original). A și A' — *L.e.e., terra typica*, ♀ ad., 5.V.1898, Grodno, R. S. S. Bielorusă (Col. : Zool. Inst. Ak. Nauk, Leningrad ; inv. 23 260). B și B' — *L.e.e., partea de sud a arealului*, ♀ ad., 29.VI.1970, Nucșoara, jud. Ag., R. S. România (Col. M. M., inv. 292). C și C' — *L.e.h., partea sud-estică a arealului*, ♂ ad., 18.III.1943, delta Ili, R. S. Kazahă (Col. : Zool. Inst. Ak. Nauk., Leningrad ; inv. 4110-54-947).

(Nucșoara, jud. Arge). În această zonă specia clocește doar sporadic, densitatea generală a ei fiind de 0,06—0,10 perechi clocitoare pentru fiecare km² ; efectivul actual al întregii populații clocitoare din Oltenia și din Muntenia poate fi evaluat la 600—1 000 de perechi. Zonele preferate

pentru construirea cuibului sînt : pășunile cu arbori rari, drumurile slab circulăte, unele livezi, terenurile agricole mai liniștite etc. Efectivul clo-citor actual este instalat, în cea mai mare parte secundar, ca urmare a alterării antropice a vechilor zone forestiere.

În Oltenia și în Muntenia cuibărește exclusiv sfrînciocul mare (*L.e. excubitor* L.) ; cuibărirea sfrînciocului mare estic (*L.e. homeyeri* Cab.) în stepele României de sud-est, așa cum a presupus Vaurie (1959), nu a fost încă confirmată.

BIBLIOGRAFIE

1. CĂTUNEANU I., *Natura, s. Biologie*, nr. 2, pag. 82—86, București, 1965.
2. CIOCHIA V., *Date recente asupra cuibăritului sfrînciocului mare (Lanius excubitor L.) în România* — (manuscris), 1956.
3. DEMENTIEV, G. P. și colab., *Птиці Советского Союза* — Tom. VI, Sovetskaia Nauka, pag. 30—35, Moskva, 1954.
4. DOMBROWSKI R., *Ornis Romaniae* — pag. 304, Bukarest, 1912.
5. KOVÁTS L., *Caet de comunic.*, Muz. Oradea, pag. 113—124, 1970.
6. MATIEȘ M., *Ocrot. Nat.*, Tom. 8, Nr. 2, pag. 266—270, București, 1964.
7. MATIEȘ M., *St. și comunic.*, I, Muz. Pitești, pag. 213—226, 1968.
8. MUNTEANU D., *Natura, s. Biologie*, Nr. 5, pag. 84—85, București, 1966.
9. MUNTEANU D., *Lucr. Staț. „Stejarul”*, Nr. 1, pag. 359—365, Bacău, 1968.
10. OLIVIER R. G., *Monographie des Pies-Grièches du Genre Lanius* — pag. 119, 129, Rouen (France), 1944.
11. VAURIE CH., *The Birds of the Palearctic fauna-Passeriformes*, pag. 107—110, London, 1959.

ERSTE BRUTNACHWEISE FÜR DEN RAUBWÜRGEN (LANIUS EXCUBITOR L.) FÜR OLTENIEN UND MUNTENIEN

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die vorliegende Arbeit enthält eine Reihe von Daten und Aspekten über das Brüten des Raubwürgers (*Lanius excubitor* L.) in Oltenien und Muntenien.

Nachdem einleitend darauf hingewiesen wird, dass bisnoch kein Brutnachweis dieses Vogels in Oltenien und Muntenien vorlag, berichten die Verfasser über 10 in der Subprovinz der Subkarpaten aufgefundene und periodisch kontrollierte Brutplätze. Unter Anpassung und Verwendung der Trassenmethode zur Erforschung von Vogelbeständen wird die Brutpaardichte pro km² ermittelt.

An Hand von ausländischem und inländischem Vergleichsmaterial wird nachgewiesen, dass in der Subprovinz der Subkarpaten nur die *L.e. excubitor* L. des Raubwürgers brütet.

Muzeul județean Argeș — Pitești
Institutul de cercetări pentru plante tehnice Brașov
Primită la redacție la 15 mai 1978